

Vec C-459/20

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

15. september 2020

Vnútroštátny súd:

Rechtbank Den Haag, pracovisko Utrecht

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

10. september 2020

Žalobkyňa:

X

Žalovaný:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Predmet konania vo veci samej

Predmetom konania vo veci samej je rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o udelenie povolenia na pobyt, ktorú podala žalobkyňa po rozvode svojho manželstva s holandským štátnym príslušníkom. Z tohto manželstva pochádza dieťa, ktoré je holandským štátnym príslušníkom, avšak vyrastá v Thajsku a ešte nikdy nežilo v Holandsku. Pritom ide o otázku, či žalobkyňa môže z holandskej štátnej príslušnosti svojho dieťaťa odvodiť právo na pobyt, keďže dieťaťu by v prípade, ak by jeho matka nemala právo na pobyt, boli odňaté práva, ktoré mu patria ako občanovi Únie.

Predmet a právny základ konania o návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Tento návrh podaný podľa článku 267 ZFEÚ sa týka otázky, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni zamietnutiu žiadosti o udelenie povolenia na pobyt podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny, ak tento štátny príslušník tretej krajiny má nezaopatrené maloleté dieťa, ktoré je štátnym príslušníkom členského štátu Únie, avšak nikdy nežilo v Únii, lebo také zamietnutie by malo za následok, že toto dieťa by nemohlo uplatniť právo na pobyt, ktoré mu patrí ako občanovi Únie.

Prejudiciálne otázky

1.

Má sa článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby členský štát odmietol štátnemu príslušníkovi tretej krajiny s nezaopatreným maloletým dieťaťom, ktoré je občanom Únie a od tohto štátneho príslušníka tretej krajiny je skutočne závislé, právo na pobyt v členskom štáte, ktorého štátnym príslušníkom je maloletý občan Únie, zatiaľ čo maloletý občan Únie sa nachádza nielen mimo tohto členského štátu, ale aj mimo Únie a/alebo sa ešte nikdy nezdržoval na území Únie, takže maloletému občanovi Únie sa fakticky bráni vo vstupe na územie Únie?

2.

a) Musia (maloletí) občania Únie tvrdiť alebo preukázať, že majú záujem na uplatnení práv, ktoré im patria na základe občianstva Únie?

b) Môže byť v tejto súvislosti relevantné, že maloletí občania Únie spravidla nemôžu uplatňovať svoje práva samostatne a nemôžu sami rozhodovať o svojom mieste pobytu, ale sú pritom závislí od svojich rodičov alebo svojho rodiča, čo môže mať za následok, že v mene maloletého občana Únie sa uplatňujú jeho práva

ako občana Únie, hoci to možno odporuje iným záujmom dieťaťa v zmysle napríklad rozsudku Chavez-Vilchez a i.?

c) Sú tieto práva absolútne v tom zmysle, že sa nesmú vytvoriť nijaké prekážky ich uplatnenia alebo že členský štát, ktorého štátnym príslušníkom je (maloletý) občan Únie, má dokonca pozitívnu povinnosť umožniť uplatnenie týchto práv?

3.

a) Má pri posudzovaní existencie závislosti v zmysle prvej otázky rozhodujúci význam, či sa rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, pred podaním žiadosti alebo pred vydaním rozhodnutia, ktorým sa odmietne jeho právo na pobyt, alebo pred okamihom, v ktorom (vnútroštátny) súd rozhodne v konaní týkajúcom sa tohto odmietnutia, v bežnom živote staral o maloletého občana Únie a či doteraz túto úlohu plnili a/alebo (naďalej) môžu plniť iné osoby?

b) Možno v tejto súvislosti od maloletého občana Únie vyžadovať, aby sa na to, aby skutočne mohol uplatniť nároky, ktoré mu vyplývajú z práva Únie, usadil na území Únie u svojho druhého rodiča, ktorý je občanom Únie, ale do ktorého osobnej starostlivosti maloletý už možno nie je zverený?

c) Ak by to bolo tak, je to pritom rozdiel, či tento rodič zabezpečuje, resp. zabezpečoval osobnú starostlivosť a/alebo právnu, finančnú alebo emocionálnu starostlivosť o maloletého a či je ochotný zabezpečovať túto starostlivosť a/alebo starať sa o maloletého?

d) Ak by sa ukázalo, že maloletý občan Únie je zverený do výlučnej osobnej starostlivosti rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, znamená to, že otázke právnej, finančnej a/alebo emocionálnej starostlivosti sa má pripisovať menší význam?

Uvádzané právne predpisy Únie

Článok 20 ZFEÚ

Uvádzané vnútroštátne právne predpisy

Žiadne

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Žalobkyňa je thajská štátna príslušníčka a bola zosobášená s Holanďanom. Počas ich manželstva sa jej narodilo dieťa, ktoré je síce holandským štátnym príslušníkom, ale narodilo sa v Thajsku. Žalobkyňa sa po jeho narodení vrátila do Holandska, ale jej dieťa vychovávala jej matka v Thajsku, pričom toto dieťa nikdy nebolo v Holandsku.

- 2 Po rozvoze manželstva bolo žalobkyni v roku 2017 odňaté právo na pobyt v Holandsku. Dňa 6. mája 2019 žalovaný žalobkyni oznámil, že bude navrátená do Bangkoku. Dňa 7. mája 2019 požiadala o udelenie práva na pobyt u [B]. Táto žiadosť bola rozhodnutím z 8. mája 2019 zamietnutá a následne došlo k navráteniu žalobkyne. Opravný prostriedok, ktorý žalobkyňa podala proti tomuto rozhodnutiu, bol zamietnutý rozhodnutím žalovaného z 2. júla 2019. Proti tomuto rozhodnutiu podala žalobkyňa na Rechtbank Den Haag (Súd prvého stupňa Haag, Holandsko) prejednávajú žalobu.
- 3 Najprv bolo dieťa na základe zákona zverené do spoločnej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Dňa 5. februára 2020 súd v Surine (Thajsko) zveril dieťa do výlučnej osobnej starostlivosti žalobkyne. Keďže však Rechtbank Den Haag (Súd prvého stupňa Haag) nemá k dispozícii osvedčenú kópiu tohto rozsudku, nie je jasné, či je dieťa zverené len do osobnej starostlivosti žalobkyne.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 4 Žalobkyňa zastáva názor, že má právo na pobyt v Holandsku, lebo jej dieťa je holandským štátnym príslušníkom a z jeho občianstva Únie môže odvodiť právo na pobyt. Poukazuje na to, že dieťa je zverené do jej osobnej starostlivosti, že vždy mala k nemu citový vzťah a vždy zabezpečovala právnu a finančnú starostlivosť oň. Najprv s ním digitálne udržiavala kontakt z Holandska, zatiaľ čo sa o dieťa v Thajsku starala jej matka. Od svojho návratu do Thajska sa o dieťa stará sama. Zo zdravotných dôvodov to už nemôže robiť jej matka. Dieťa malo predtým s otcom kontakt najviac raz za rok. Keďže však dieťa nehovorí po holandsky ani po anglicky, nemohlo s ním komunikovať. Od roku 2017 dieťa už nemá kontakt s otcom. Preto je úplne závislé od nej. Ak by sa jej teda odmietlo právo na pobyt, aj dieťaťu by sa znemožnilo, aby uplatňovalo svoje práva ako občan Únie.
- 5 Žalovaný tvrdí, že kritériá na posúdenie otázky, či sa dieťaťu bráni v tom, aby uplatňovalo svoje práva ako občan Únie, ak je nútené opustiť územie Únie, ktoré Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) stanovil v rozsudku Chavez-Vilchez a i.¹ (pozri v tejto súvislosti nižšie uvedený bod 9), sa v prejednávanom prípade neuplatnia. Zamietnutie žiadosti žalobkyne o udelenie práva na pobyt totiž nemá za následok, že dieťa je nútené opustiť územie Únie, lebo sa predsa od svojho narodenia zdržiava v Thajsku. Okrem toho podľa názoru žalovaného nie je jasné, či je dieťa od svojej matky (od ktorej bolo takmer celý svoj život odlúčené) také závislé, že v dôsledku toho, že matka je nútená zdržiavať sa mimo Únie, by tiež bolo nútené zdržiavať sa mimo Únie. Navyše nie je jasné, aký je jeho vzťah k otcovi v Holandsku. Okrem toho nie je preukázané, že by bolo v záujme dieťaťa, ak by sa žalobkyni priznalo právo na pobyt v Holandsku.

¹ Rozsudok Súdneho dvora z 10. mája 2017, C-133/15, Chavez-Vilchez a i., EU:C:2017:354.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 6 Vnútroštátny súd poukazuje na to, že v prejednávanej veci záleží predovšetkým na tom, či sa rozsudky Súdneho dvora vo veciach Ruiz Zambrano², Dereci³, O. a i.⁴, ako aj Chavez-Vilchez a i. uplatnia aj vtedy, keď sa maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie, zdržiava mimo územia Únie alebo ešte nikdy nebolo v Únii.
- 7 Vnútroštátny súd z rozsudku Dereci vyvodzuje, že štátni príslušníci členského štátu Únie sa ako takí môžu voči tomuto členskému štátu odvolávať na právo Únie, okrem iného na článok 20 ZFEÚ. V rozsudku Ruiz Zambrano Súdny dvor v súvislosti s týmto článkom rozhodol, že sa má vykladať v tom zmysle, „že bráni tomu, aby členský štát... zamietol štátnemu príslušníkovi tretieho štátu, od ktorého sú závislé jeho maloleté deti, občania Únie, pobyt v členskom štáte bydliska týchto detí, ktorého sú tieto deti štátnymi príslušníkmi,... keďže t[oto] rozhodnuti[e] by uvedené deti zbavil[o] možnosti účinne požívať podstatu práv, ktoré vyplývajú zo statusu občana Únie“. V tomto smere záleží na tom, či by toto rozhodnutie malo za následok, že tieto deti by boli nútené opustiť územie Únie.
- 8 Holandský najvyšší správny súd, Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State [Oddelenie Štátnej rady pre správne súdnictvo, Holandsko, ďalej len „ABRvS“], v roku 2012 rozhodol⁵, že rozsudky Ruiz Zambrano a Dereci môžu byť relevantné aj v situácii, keď sa dieťa ako maloletý občan Únie nachádza mimo územia Únie. V uvedenom rozsudku išlo o dve deti, z ktorých jedno sa nielenže narodilo v Holandsku, ale pôvodne tam aj žilo, zatiaľ čo druhé dieťa sa nikdy nezdržiavalo v Holandsku. V uvedenej veci však bolo preukázané, že štátny príslušník tretej krajiny bol jediným rodičom maloletých občanov Únie, keďže druhý rodič už zomrel. Vnútroštátny súd z rozsudku O. a i. vyvodzuje, že aj v prejednávanej veci záleží na tom, či bolo dieťa zverené do výlučnej osobnej starostlivosti žalobkyne. Práve skutočnosť, že dieťa je závislé od štátneho príslušníka tretej krajiny, totiž vedie k tomu, že toto dieťa nemôže uplatňovať svoje práva ako občan Únie.
- 9 Súdny dvor navyše v rozsudku Chavez-Vilchez a i. sformuloval kritériá na posudzovanie otázky, či existuje skutočný vzťah závislosti medzi maloletým občanom Únie a rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, takže dieťa by v dôsledku vyhostenia tohto rodiča bolo nútené opustiť územie Únie. Toto konštatovanie sa musí zakladať „na zohľadnení všetkých okolností prejednávanej veci, a to najmä jeho veku, fyzického a emočného vývoja, úrovne jeho citovej väzby tak s rodičom, ktorý je občanom Únie, ako aj s rodičom, ktorý je štátnym

² Rozsudok z 8. marca 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124.

³ Rozsudok z 15. novembra 2011, Dereci a i., C-256/11, EU:C:2011:734.

⁴ Rozsudok zo 6. decembra 2012, O. a i., C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776.

⁵ Rozsudok zo 7. marca 2012, ABRvS, ECLI:NL:RVS:2012:BV8631.

príslušníkom tretej krajiny, a tiež rizika, ktoré by odlúčenie od tohto rodiča znamenalo pre citovú rovnováhu tohto dieťaťa“.

- 10 V uvedenom rozhodnutí ABRvS sa síce konštatovalo, že judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa občianstva Únie sa uplatní aj vtedy, keď sa maloletý občan Únie zdržiava mimo Únie, ale otázka, či je to tak, nebola nikdy predložená Súdnemu dvoru. V každom prípade dotknutý rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sa bez uplatnenia tejto judikatúry v Holandsku nikdy nemôže odvolávať na odvodené právo na pobyt podľa článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tento článok umožňuje pobyt len v prípade rodinného príslušníka, ktorý má aspoň 21 rokov. Maloletý občan Únie *per definitionem* nemôže splniť túto podmienku.
- 11 Vnútroštátny súd poukazuje na to, že práva občana Únie podľa tejto judikatúry spočívajú priamo na občianstve Únie. To znamená, že občan Únie nemusí preukázať, že má záujem na uplatnení nárokov, ktoré mu vyplývajú z práva Únie. Maloletí však nemôžu uplatňovať tieto práva samostatne. Nemôžu sami určovať svoje miesto pobytu, ale sú závislí od svojich rodičov alebo svojho rodiča. To môže mať za následok, že v mene maloletého občana Únie sa uplatňujú jeho práva ako občana Únie, hoci to možno odporuje iným záujmom dieťaťa, na ktoré sa odkazuje v kritériách vyplývajúcich z rozsudku Chavez-Vilchez a i. Rozsudok Dereci v tejto súvislosti vyvoláva otázku, či členské štáty len nesmú vytvoriť nijaké prekážky uplatnenia práv spojených s občianstvom Únie zo strany maloletého, alebo či dokonca majú pozitívnu povinnosť umožniť ich uplatnenie.
- 12 Vnútroštátny súd sa napokon pýta Súdneho dvora, či je pri posudzovaní otázky, či existuje vzťah závislosti, ktorý vyžaduje priznať rodičovi, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, právo na pobyt v Únii, rozhodujúce, či sa tento rodič v bežnom živote staral o dieťa a či doteraz túto úlohu plnili a naďalej môžu plniť iné osoby. Alebo možno vyžadovať, aby sa dieťa usadilo u rodiča, ktorý je občanom Únie, bez ohľadu na to, či tento rodič chce zabezpečovať právnu a finančnú starostlivosť o dieťa? Okrem toho vzniká otázka, či je to inak v prípade, ak je dieťa zverené do osobnej starostlivosti len jedného z rodičov.